

СВІТОВА ЕКОНОМІКА ТА ГЛОБАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО

УДК 331.91.

Сікорський Ю.М., здобувач
кафедри світового господарства
і міжнародних економічних відносин
Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

ПЕРЕВАГИ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ ПРАЦІ В ЗАЛУЧЕНІ ПП В КОНТЕКСТІ ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

ADVANTAGES OF UKRAINE AND THE UKRAINIAN LABOR MARKET IN THE CONTEXT OF FDI IN TRANSNATIONALIZATION OF INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS

Sikorskyi Y., aspirant
Department Global Economy and
International Economic Relations
Institute of International Relations
Taras Shevchenko National University of Kyiv

АНОТАЦІЯ. У даній статті проаналізовано і систематизовано сильні та слабкі сторони України, української економіки і українського ринку праці в залученні прямих іноземних інвестицій. Також наведено дані реального обсягу таких інвестицій з подальшим порівнянням з іншими країнами. Оцінено вплив ТНК на економіку України і на український ринок праці. Окремо досліджено питання аутсорсингу українського ринку праці та визначено перспективи розвитку країни в даному напрямку.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: транснаціональні корпорації, український ринок праці, прями іноземні інвестиції, інвестиційний клімат, офшоринг, аутсорсинг.

ABSTRACT. This article analyzed and systematized the strengths and weaknesses of Ukraine, the Ukrainian economy and Ukrainian labor market attracted foreign direct investment. There are data of the real volume of investments, followed by comparison with other countries. Influence of

TNCs in the economy of Ukraine and the Ukrainian labor market. Moreover there are investigated the issue of outsourcing of Ukrainian labor market and identified prospects of development of this issue.

KEYWORDS: multinational corporations, Ukrainian labor market, foreign direct investment, investment climate, offshoring, outsourcing.

Вступ. На сучасному етапі розвитку економіки України ТНК відіграють важливу роль у формуванні стратегії розвитку національної економічної системи. Для сучасної України транснаціоналізація підприємств може виступити економічним механізмом, який визначить нові пріоритети суспільного відтворення, цілі зовнішньоекономічної політики, особливості та умови участі країни в міжнародному поділі праці. Прямі іноземні інвестиції ТНК відіграють більшу роль, ніж державні позики і кредити. Приплив ПІІ в країну засвідчує надходження не просто додаткового капіталу, а отримання унікального поєднання капіталу, досвіду управління, прогресивних технологій, нових стандартів, вдосконалення якостей і навичок української робочої сили, доступу до ринків капіталу, збуту, сировини, що вже має ТНК як інвестор.

Мета. Визначити, проаналізувати і систематизувати сильні та слабкі сторони України, української економіки і українського ринку праці в залученні прямих іноземних інвестицій. Також проілюструвати дані реального обсягу таких інвестицій з подальшим порівнянням з іншими країнами. Оцінити вплив ТНК на економіку України і на український ринок праці. Окремо дослідити питання аутсорсингу українського ринку праці та визначити перспективи розвитку країни в даному напрямку.

Результати. Приплив прямих іноземних інвестицій в Україну значно поступається іншим країнам Східної Європи та СНД [4]. Насиченість економіки України ПІІ є доволі незначною. Тому актуальним є формування інвестиційної привабливості України для іноземних ТНК. Прикладом для України, як і країн СНД загалом, може слугувати Грузія, яка після 2005 р. пішла на радикальні реформи, внаслідок чого докорінно поліпилися її міжнародні рейтинги з оцінки регулювання інвестиційних процесів. У 2012 р. за Індексом сприятливості ведення бізнесу серед 189 обстежених країн Грузія посіла 15 місце, а Україна — 96 [4].

Проаналізуємо динаміку прямих іноземних інвестицій в Україну, розглянувши інформацію табл. 1. До 2013 року обсяг іноземних надходжень до України постійно зростав, покращенню інвестиційного клімату сприяло залучення іноземного капіталу під час бурхливого розвитку процесів приватизації.

Таблиця 1

ДИНАМІКА НАДХОДЖЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ
В УКРАЇНУ 2005–2015

Роки	Обсяг ПІІ, млрд	Темп приросту ПІІ, %
2005	9,0	32,4
2006	16,9	87,8
2007	21,6	27,8
2008	29,5	36,6
2009	35,6	20,7
2010	39,2	10,1
2011	43,8	11,7
2012	49,4	12,8
2013	53,7	8,7
2014	57,0	6,1
2015	45,9	-19,5

Джерело: складено автором на основі [4]

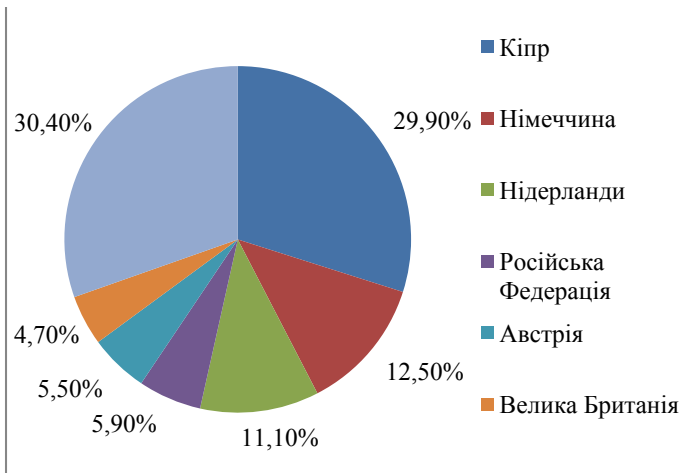

Рис. 1. Структура ПІІ в економіку України за країнами, %.

Джерело: *складено автором на основі [4].

Статистичні дані щодо динаміки припливу іноземних інвестицій у 2014 році в економіку України, на жаль, не дають підстав для оптимізму. За даними Державного комітету статистики України, загальний обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну на 1 січня 2015 р. становив 45 млрд 916 млн дол., що на 19,5 % менше за обсягу інвестицій на початок 2014 р., і в розрахунку на одну особу становив 1072 дол. (на початок 2014 р. — 1328 дол.).

ПІІ надходили зі 125 країн світу. До п'ятірки основних країн-інвесторів, на які припадає понад 65 % загального обсягу прямих інвестицій, входять: Кіпр — 29,9 %, Німеччина — 12,5 %, Нідерланди 11,1 %, Російська Федерація — 5,9 %, Австрія — 5,5 % (рис. 1). Отже, через високі політичні ризики в Україні обсяг прямих іноземних інвестицій за рік скоротився на 19,5 %. Однією з причин стало виведення інвесторами низки активів, особливо з банківського сектора. Проте, як відзначають науковці, Україна має значний потенціал для іноземних інвесторів і є перспективним ринком [8].

Нині вплив ТНК на економіку України і на український ринок праці є досить значним і вагомим. Так, практично визначені глобальними компаніями такі сектори економіки регіонів України:

- виробництво тютюнових виробів: ТНК «Japan Tobacco International», «Imperial Tobacco Group», «Philip Morris», «В.А.Т.»;
- пивобезалкогольна галузь: пиво, безалкогольні напої ТНК — «Coca-Cola», «Persi» (викуп «Сандори»), «Orangina Group» (викуп «Росинки»);
- переробка олійних та зернових культур: компанії «Bunge» (викуп елеваторів, контроль над експортом зерна; ТМ «Олейна», «Щедрий Дар» тощо);
- переробка молока: ТНК «Groupe Lactalis», «Bel Group», «Danone» (Франція), «Юнімілк» (Росія);
- виробництво кондитерських виробів (шоколаду) і концентрованих харчових продуктів: ТНК «Nestle» (ТМ «Світоч», «Торчин-продукт», «Крафт Фудз» (ТМ «Корона») та ін.;
- виробництво продуктів побутової хімії та парфумерії: ТНК Procter&Gamble (США) [5].

Перелічені компанії викупили або побудували виробничі потужності в регіонах України, стаючи фактично елементом регіональних господарств. Враховуючи специфіку діяльності цих компаній, маємо чітко виражену ставку на внутрішній ринок України, обмежені зв'язки з місцевими компаніями — потенційними постачальниками сировини, агресивну рекламну компанію і тактику знищення «внутрішніх» конкурентів [5].

Проте варто звернути увагу на те, що такі ТНК у цілому не несуть прямої загрози економічній безпеці, оскільки не складають конкуренції товаровиробнику. Негативним є момент перетворення країни, яка має величезний інтелектуальний і науково-технічний потенціал, здатний забезпечити власний технологічний прорив на полігон для виконання механічних операцій, які, проте, можуть бути розцінені як «розміщення на території регіону підприємств з інноваційними технологіями». Можна назвати позитивні приклади (хоча поодинокі) дій ТНК. Викуп Луцького підшипникового заводу ТНК Aktiebolaget SKF (Швеція), яке має 80 підприємств у 25 країнах світу показав достатню позитивну роль, адже відбулася реанімація вітчизняного підприємства (що є одним із структуроутворюючих для міста), враховуючи сучасні потреби внутрішнього ринку [3, с. 62].

Однією з умов привабливості діяльності ТНК є наявність в Україні важливих факторів зростання виробництва. Серед них можна виділити такі.

По-перше, це природно-ресурсний потенціал — Україна володіє значними запасами багатьох видів мінерало-сировинних ресурсів (вугілля, залізна та марганцева руди, сірка, ртуть, титан, уран, граніт, мінеральні солі тощо) і належну транспортну і добувну інфраструктуру.

Сировинну спрямованість мають насамперед регіони — індустріальні лідери. У 2006 р. у структурі промислового виробництва Дніпропетровської області лише на металургійну промисловість припадало 44,2 %, у Донецькій області частка металургійної промисловості дорівнювала 48,9 %. У тому ж році у Полтавській області 55 % промислового виробництва склали видобуток паливно-енергетичних корисних копалин і виробництво коксу і продуктів нафтопереробки. Структура виробництва та експорту регіонів — лідерів України здебільшого не відповідає загальносвітовим тенденціям, зокрема — структурі виробництва та експорту в країнах, що є світовими економічними лідерами. Так, ще в середині ХХ ст. розвиток чорної металургії справді визначав загальний рівень соціально-економічного розвитку країни. Однак, якщо в 1950 р. 78 % світового експорту сталі припадало на промислово розвинені країни, з яких лише на США — 46 %, то в 2000 р. у структурі світового експорту сталі промислово розвинуті країни склали вже менше половини (47 %), зокрема США — 12 %, тоді як частка країн менш розвинених зросла. Наприклад, у 2000 р. у світовому експорті сталі частка Китаю збільшилась з 0,3 % у 1950 р. до 15 % [3]. У 2007 р. Китай посідав перше місце

серед країн світу за обсягами виробництва сталі, на другому місці перебувала Японія, на третьому — США, Україна — на восьмому [1]. При цьому в Україні, на відміну від інших країн — найкрупніших виробників сталі, у 2007 р. 44,8 % сталі вироблялося морально застарілим мартенівським способом [1]. Оскільки мартенівський спосіб є енергоємним, висока частка металопродукції в структурі товарного експорту України робить її економіку та особливо економіку індустріальних лідерів особливо вразливою до коливань цін на світовому ринку енергоресурсів.

Також варто зазначити, що, по-перше, економічний потенціал регіону є вагомим фактором, що стимулює або стримує трудову міграцію, як зовнішню, так і внутрішню. Регіональні розбіжності соціально-економічного розвитку країни, низький рівень мотивації, високий рівень безробіття окремих областей у країні породжують складні проблеми у забезпеченні відповідного рівня життя населення певних регіонів, у ефективному використанні трудових ресурсів. Зазначені проблеми не аби як впливають на внутрішні та зовнішні міграційні процеси, що формує невідлагоджену структуру зайнятості в окремих містах. Отже, така ситуація породила низку проблем, які позначаються не тільки на «заробітчанах», «гостербайтерах», але й на суспільстві в цілому.

По-друге, це наявність достатньо розвинутої регіональної транспортної інфраструктури — трубопроводів, транзитних терміналів, залізниць і автомобільних доріг, мереж електропередач, морських портів — визначає певні переваги України. Згідно з оцінками ЖАА, Україна належить до перших 16 % країн світу за довжиною асфальтованих доріг, перших 37 % — за використанням електроенергії та перших 43 % — за рівнем телефонізації [1, с. 140]. Щоправда, швидке зношення асфальту і неналежна якість його ремонту та швидке старіння інфраструктури підриває деякі із зазначених переваг України.

По-третє, відносно дешевою є кваліфікована робоча сила, що також зумовлює переваги для діяльності ТНК в Україні. Незважаючи на те, що в Україні частка офіційної зарплати у структурі доходів населення зростає, розрив у вартості робочої сили з розвинутими країнами є досить значним.

Комп'ютерні технології і програмне забезпечення дають Україні та ТНК надзвичайно великі можливості, оскільки не потребують жодного обладнання чи устаткування окрім комп'ютера, а переважна більшість витрат виробничих припадає на робочу силу. За рахунок різниці ставок заробітної плати виготовлення того ж програмного продукту в Україні обходиться на кілька порядків

дешевше, ніж у США. Тобто український науково-дослідний інститут, весь бюджет якого не перевищує кількох мільйонів гривень, може створювати реальну конкуренцію західним ТНК з їх багатомільярдними оборотами. Ще більше можливостей надає глобальна комп'ютерна мережа Інтернет — закріплення на цьому ринку не потребує жодних капіталовкладень, крім витрат на мінімальне комп'ютерне забезпечення [5].

Також варта уваги тема офшорингових послуг в Україні. Обсяг ринку офшорингових послуг в Україні сьогодні досить важко визначити, адже він не є чітко вираженим і лише починає набирати обертів, показуючи щорічне зростання; більш того останні роки зростання відбувається в геометричній прогресії.

Умовно ринок офшорингових послуг в Україні можна поділити на ринок програмного забезпечення, ринок ІТ послуг і ринок надання бізнес послуг. В Україні існує досить стабільний попит на окремі види офшорингу. Здебільшого це стосується інтелектуальних послуг (консалтинг, маркетинг, юридична практика) і транспортних перевезень.

Розглянемо основні передумови та перспективи створення офшорних підрозділів ТНК в Україні в порівнянні з іншими країнами регіону і світу:

1. Зрілість ринку ІТ-технологій. В Україні ринок інформаційних технологій є достатньо зрілим. Його обсяг сьогодні оцінюється в майже 1 млрд дол. США. На внутрішньому ринку інформаційних технологій України існує стійкий попит наприкладні програми управління підприємством (у тому числі їх ліцензування та впровадження), а також на уніфіковані програмні рішення — готові системи бухгалтерського обліку та готові бізнес-пропозиції.

2. Високий рівень розробки та технічної підтримки ПЗ. Структура української галузі розробки програмного забезпечення є такою: ПЗ на замовлення — 40 %, торгування на іншу платформу — 30 %, програмні продукти для підтримки бізнесу — 30 %. Якщо розглядати структуру розробки ПЗ з перспективи внутрішнього і зовнішнього ринків, то близько 40 % українського ПЗ виробляється для власних потреб, а решта 60 % — для потреб зовнішнього ринку. За цих умов щорічні обсяги замовлень на розробку ПЗ зростають на 30 % [10].

Серед українських програмних продуктів найбільшим попитом на міжнародному ринку інформаційних технологій користуються розробки в галузі забезпечення інформаційної безпеки, корпоративні системи обліку та планування, системи управління

ресурсами підприємств, взаємодії з постачальниками і покупцями (ERP, SCM, CRM), фінансові й економічні рішення (білінг, біржові інструменти).

3. Порівняно низький рівень заробітної плати. Наприклад, стартова заробітна плата оператора в Україні складає близько 4000–6000 дол. на рік (для порівняння, у США вона складає 20 600 дол. на рік).

Низький рівень заробітної плати може компенсуватися відсутністю досвіду в наданні послуг, аналогічних тим, що їх надають «віртуальні підрозділи» ТНК. Це може призвести до зростання витрат на підготовку персоналу (тренінг, більш тривалий випробувальний термін тощо) та позначитися на якості таких послуг.

4. Висока кваліфікація робочої сили. У країні традиційно сильною є підготовка програмістів і спеціалістів з інформаційних технологій, що ще частково збереглася з радянських часів. Окрім того, нині в країні є велика кількість випускників навчальних закладів, які мають бізнес-спеціальності і непогано орієнтуються в бізнес-процесах компаній. Проте недоліком української робочої сили з погляду її кваліфікації є недостатня кількість професійних менеджерів у країні.

5. Володіння іноземними мовами та близькість до західної культури. Західні культурні цінності більш зрозумілі для українців, ніж східні, тому західним компаніям досить легко знайти порозуміння зі своїми працівниками, а дотримання корпоративної етики допомагає працювати більш ефективно. Крім того, рівень володіння іноземними мовами українських фахівців є високим.

Щоб протистояти ризикам від застосування різних моделей здійснення офшорингу, компанії застосовують аутсорсинг бізнес процесів і програм. Розглянемо кілька найпоширеніших форм аутсорсингу бізнес процесів, що застосовуються Україні:

Onsite Subcontracting with Offshoring. Ця модель також називається «Приріст персоналу» і передбачає розміщення фірмою своїх кваліфікованих співробітників безпосередньо поряд з клієнтом. Ця модель аутсорсингу найпристосованіша до маленьких фірм, що мають відношення із замовником.

Pure Offshore Projects. Ця модель включає завдання, рамки яких чітко визначені, і робота достатньо роздільна, щоб виконуватися віддаленими один від одного невеликими підрозділами. Ця модель офшорингу менш поширена і зазвичай використовується при невисокому рівні розвитку програмних компонентів або модулів. Модель також адаптується для інноваційних організацій, що прагнуть капіталізувати іноземні переваги, які не є мобільними.

Offshoring Individual Projects. Організації, які мають добре поставлену програму використання аутсорсингу, зменшують ризики від його використання за допомогою розділення роботи на менш великі і легше керовані проекти, які вони передають організаціям-виконавцям. Менеджери в організаціях-клієнтах, які мають чітко визначені певні модулі і програми, що підлягають розвитку, передають їх аутсорсерам розробки програм.

Global Delivery Onsite/Offshore Model. Це класичний офшоринг, здійснюваний більшістю провайдерів розробки програмного забезпечення, де за проекти беруться модулі або програми клієнта, створюють невелику команду на місці, яка працює з менеджерами і командою замовника і координує роботу з офшорною командою, яка виконує основну частину роботи. Це найзріліший ступінь «офшорингу індивідуальних проектів».

Multi-vendor Offshoring (Multisourcing). Обговорюючи моделі офшорингу, ми припускали, що це відносини між замовником і одним виконавцем. Проте, насправді, клієнт може мати безліч аутсорсерів, що працюють над розробкою програмного продукту. Організації намагаються мінімізувати рівень ризиків від застосування стратегії аутсорсинга за допомогою створення списку найбільш переважних виконавців, з якого менеджери вважають за краще вибирати і отримувати той чи інший проект.

Щодо конкретних цифр, які дають більш чітку інформацію щодо об'єму офшорних послуг в Україні, можна зазначити те, що Україна в рейтингу 2016 р. Top 100 Outsourcing Destinations Rankings (THOLONS) є двічі: на 55 місці Київ (у 2012 р. 56 місце) і на 89 місці Львів (у 2012 р. 91 місце) як центри розвитку офшорного програмування в Україні [11]. У доповіді «Дослідження України. Галузь ІТ-аутсорсингу», опублікованої KyivPost, Україна посідає четверте місце у світі за кількістю сертифікованих ІТ-спеціалістів після США, Індії і Росії [12]. За даними дослідження ринку ІТ-аутсорсингу компанії Central and Eastern European Outsourcing Association, Україна посіла перше місце серед країн Центральної і Східної Європи у категоріях «Найкраща ринкова вартість у сфері ІТ-аутсорсингу» та «найбільша кількість працівників, зайнятих у сфері ІТ».

На нашу думку, низька ціна робочої сили залишається однією з конкурентних переваг України, оскільки і українська економіка в цілому переважно характеризується моделлю дешевої людини. Робочій силі в Україні притаманна відносно слабка схильність до самоорганізації (з певними регіональними відмінностями), що є додатковим чинником відносно низького рівня заробітної плати і

незадовільних умов праці. Це також є однією з причин гальмування інноваційних процесів в економіці країни, оскільки високий рівень заробітної плати є додатковим стимулом для підприємців замінювати працю людей технікою (для тих видів економічної діяльності, де це технологічно можливо), що в довгостроковій перспективі є вигіднішим з точки зору зниження витрат. Орієнтація на дешеву робочу силу в Україні як чинник, що може компенсувати низький рівень ефективності виробництва та технологічну відсталість, є безперспективним з точки зору загроз для національної безпеки України. Одним з факторів неможливості розбудови економічної моделі дешевої людини на зразок китайської в Україні пов'язаний з демографічною кризою. Окрім того, зростання відкритості української економіки спричиняє виїзд частини робочої сили з України в інші країни, де ситуація на ринках праці є відносно кращою. Внаслідок застарілої технологічної бази спостерігається низький рівень продуктивності праці, що об'єктивно загострює проблему забезпечення робочою силою. Відповідно ця проблема поряд із впливом глобалізаційних процесів сприятиме припливу дешевої робочої сили з менш розвинених, відносно перенаселених країн в Україну. Зростаюча проблема забезпечення робочою силою на тлі консервації технологічної відсталості та низької продуктивності праці посилюватиме тенденцію до зростання частки зайнятих (нелегальних) іноземних мігрантів, що в цілому створюватиме додаткові чинники соціальної та криміногенної нестабільності, послаблюючи національну безпеку Української держави.

Ще однією вагомою перевагою для діяльності ТНК є геополітичне розташування України, а також традиційні економічні зв'язки управлінських компаній із компаніями країн СНД, Балтії, що склалися в попередні роки і зберігають своє значення на сучасному етапі, — це робить Україну привабливим плацдармом для освоєння ринків зарубіжними країнами.

Висновок. Плани розвитку у майбутньому діяльності ТНК на території України тісно пов'язані з процесом зростання української економіки та перспективами України реалізувати дійові макроекономічні реформи в країні. Власне, саме від здатності до реалізації макроекономічних реформ в Україні залежить міжнародне сприйняття її, що у свою чергу є значним аргументом для стимулювання діяльності ТНК в Україні. Програма діяльності уряду має передбачати розроблені та закріплені механізми регуляції, які повинні містити в собі як систему стимулів для залу-

чення іноземних ТНК, так і систему, що запобігає можливим негативним впливам транснаціоналізації.

Список літератури

1. Забезпечення розвитку іноземного інвестування в Україні: теоретичний аспект [Текст] / Бала В.В. // Сборник научных трудов «Вестник НТУ «ХПИ»: Технічний прогрес та ефективність виробництва № 51. — Вестник НТУ «ХПИ», 2012. — С. 138-145.
2. *Кочетков В.М.* Розвиток українських ТНК як фактор росту економіки країни [Текст] / В.М. Кочетков // Ефективна економіка. — 2013. — № 10. — С. 55-60.
3. *Овчарук М.П.* Особливості поширення та впливу ТНК на економіку України / М.П. Овчарук, М.В. Мотриченко // Фінансовий простір. — 2013. — № 3(11). — С. 61-67.
4. Офіційний сайт державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
5. *Прохорова М.Е., Левицька Н.М.* Особливості формування впливу зарубіжних ТНК на Україну в ХХІ ст. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/IMV/article/view/3261>.
6. *Товкус О.І.* Аналіз діяльності транснаціональних корпорацій на території України [Текст] / О.І. Товкус; наук. кер. Н.О. Вернидуб // Економічні проблеми сталого розвитку: матеріали доповідей Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 20-річчю наукової діяльності ф-ту економіки та менеджменту СумДУ, м. Суми, 3-5 квітня 2012 р. / Відп. за вип. О.В. Прокопенко. — Суми: СумДУ, 2012. — Т. 8. — С. 41-43.
7. Україна піднялась в рейтингу Doing Business-2015 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://icps.com.ua/ukrayina-pidnyalas-v-reyutynhu-doing-business-2015/>.
8. *Яворський О.А.* Залучення іноземних інвестицій як один з пріоритетних напрямів державної економічної політики [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Table/Sto115/006.htm>.
9. *Якубовський С.О.* Транснаціональні корпорації: особливості інвестиційної діяльності: навч. посіб. / С.О. Якубовський, Ю.Г. Козак. — К.: ЦУЛ. — 2011. — 472 с.
10. MacKinsey Global Insitute [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.mckinseyquarterly.com
11. THOLONS. 2013 Top 100 Outsourcing Destinations. Ranking and Report Overview. [Electronic resource]. — Mode of access [http://www.tholons.com/TholonsTop100/pdf/Tholons_Top_100_2013_Rankings and Report Overview.pdf](http://www.tholons.com/TholonsTop100/pdf/Tholons_Top_100_2013_Rankings_and_Report_Overview.pdf).
12. Ukrainian IT Specialists: Competence Proven Globally. [Electronic resource]. — Mode of access <http://intersog.com/news/ukrainian-it-specialists--competence-proven-globally>.

References

1. Zabezpechennja rozvitku inozemnogo investuvannja v Ukraïni: teoretichnij aspekt [Tekst] / Bala V.V. // Sbornik nauchnyh trudov «Vestnik NTU «HPI»: Tehnichnij progres ta efek- tivnist' virobnictva № 51 — Vestnik NTU «HPI», 2012. — S. 138-145 [in Ukrainian].
2. Kochetkov V.M. Rozvitok ukraïns'kih TNK jak faktor rostu ekonomiki kraïni [Tekst] / V.M. Kochetkov // Efektivna ekonomika. — 2013. — № 10. — S. 55-60 [in Ukrainian].
3. Ovcharuk M.P. Osoblivosti poshirennja ta vplivu TNK na ekonomiku Ukraïni / M.P. Ovcharuk, M.V. Motrichenko // Finansovij prostir. — 2013. — № 3(11). — S. 61-67 [in Ukrainian].
4. Oficijnij sajt derzhavnogo komitetu statistiki Ukraïni [Elektronnij resurs]. — Rezhim dostupu: www.ukrstat.gov.ua [in Ukrainian].
5. Prohorova M.E., Levic'ka N.M. Osoblivosti formuvannja vplivu zarubizhnih TNK na Ukraïnu v HHI st. [Elektronnij resurs]. — Rezhim dostupu: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/IMV/article/view/3261> [in Ukrainian].
6. Tovkus O.I. Analiz dijál'nosti transnacional'nih korporacij na teritorii Ukraïni [Tekst] / O.I. Tovkus; nauk. ker. N.O. Vernidub // Ekonomichni problemi stalogo rozvitku: materiali dopovidej Mizhnarodnoi naukovo-praktichnoi konferencii, prisivjachenoï 20-richehju naukovoi dijál'nosti f-tu ekonomiki ta menedzhmentu SumDU, m. Sumi, 3-5 kvitnja 2012 r. / Vidp. za vip. O.V. Prokopenko. — Sumi: SumDU, 2012. — T. 8. — S. 41-43 [in Ukrainian].
7. Ukraïna pidnjalas' v rejtingu Doing Business-2015 [Elektronnij resurs]. — Rezhim dostupu: <http://icps.com.ua/ukrayina-pidnyalas-v-reytnynhu-doing-business-2015/> [in Ukrainian].
8. Javors'kij O.A. Zaluchennja inozemnih investicij jak odin z prioritetnih naprjamiv derzhavnoi ekonomichnoi politiki [Elektronnij resurs]. — Rezhim dostupu: <http://old.niss.gov.ua/Table/Stol15/006.htm> [in Ukrainian].
9. Jakubovs'kij S.O. Transnacional'ni korporacii: osoblivosti investicijnoi dijál'nosti: navch. posib. / S.O. Jakubovs'kij, Ju.G. Kozak. — K.: CUL. — 2011. — 472 s [in Ukrainian].
10. MacKinsey Global Insitute [Elektronnij resurs]. — Rezhim dostupu : www.mckinseyquarterly.com [in English].
11. THOLONS. 2013 Top 100 Outsourcing Destinations. Ranking and Report Overview. [Electronic resource]. — Mode of access [http://www.tholons.com/TholonsTop100/pdf/Tholons Top 100 2013_Rankings and Report Overview.pdf](http://www.tholons.com/TholonsTop100/pdf/Tholons%20Top%20100%202013_Rankings%20and%20Report%20Overview.pdf). [in English].
12. Ukrainian IT Specialists: Competence Proven Globally. [Electronic resource]. — Mode of access <http://intersog.com/news/ukrainian-it-specialists--competence-proven-globally> [in English].

Стаття надійшла до редакції 02.12.2016 р.